

**Toelichting
ontwerp Factsheets
Kaderrichtlijn Water**

Planperiode 2016 -2021

Waterschap Noorderzijlvest

1 Introductie

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW, 2000) richt zich op de bescherming van alle grondwater en oppervlaktewater en stelt zich ten doel dat in 2015 een goede toestand is bereikt in alle wateren en dat er duurzaam wordt omgegaan met water. Onder voorwaarden is fasering tot uiterlijk 2027 mogelijk. De uitvoering van de KRW vindt plaats op het niveau van deelstroomgebieden. Het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest is gesitueerd in de deelstroomgebieden Rijn-Noord en Nedereems. Om doelen en maatregelen op te stellen zijn binnen de deelstroomgebieden oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen aangewezen. In het beheergebied van Noorderzijlvest zijn in totaal 15 oppervlaktewaterlichamen onderscheiden. De begrenzingen hiervan zijn in 2009 door de provincies vastgesteld.

In 2009 zijn ook de ecologische en chemische doelen en maatregelen om de goede toestand van oppervlaktewater te bereiken bestuurlijk vastgesteld. De doelen en maatregelen zijn per waterlichaam opgenomen in zogenaamde KRW-factsheets, die de basis vormden van het Stroomgebiedbeheerplan 2009 - 2015 en het Waterbeheerplan Noorderzijlvest 2009 - 2015. De factsheets en het stroomgebiedbeheerplan moeten eens per zes jaar worden herzien.

Voor de periode 2016-2021 zijn de KRW-factsheets en het plan uit 2009 geactualiseerd. De inspraakperiode van de nationale en regionale plannen vindt plaats in de eerste helft van 2015. Eind 2015 moeten de definitieve KRW-factsheets worden vastgesteld. Daarbij wordt opgemerkt dat het waterschap de maatregelpakketten vaststelt waarvoor het waterschap uiteindelijk ook verantwoordelijk is. De provincie stelt de doelen en de begrenzing van de waterlichamen vast én de maatregelen waarvoor de provincie zelf trekker is (voor grondwater en indien van toepassing voor oppervlaktewater).

Deze **toelichting** op de ontwerp KRW-factsheets voor oppervlaktewaterlichamen geeft inzicht in de belangrijkste zaken die een rol hebben gespeeld bij het opstellen van het Ontwerp maatregelenpakket voor de periode 2016-2021. De Ontwerp KRW-factsheets zijn opgesteld conform een landelijk format. De factsheets bevatten alle informatie per waterlichaam (o.a. begrenzing, ecologische en chemische toestand en doelen, maatregelen en onderbouwing).

Meer informatie op: Webpagina Noorderzijlvest Kaderrichtlijn Water:

<https://www.noorderzijlvest.nl/regel-infobalie/meer-info-pagina/kaderrichtlijn-water/>

Of op: de overheidspagina van de Kaderrichtlijn Water:

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/>

Voor informatie met betrekking tot de grondwaterlichamen wordt verwezen naar de KRW-factsheets die de provincie daarvoor heeft vastgesteld.

2 Opmaat naar maatregelenpakket 2016-2021

2.1 Uitgangspunten

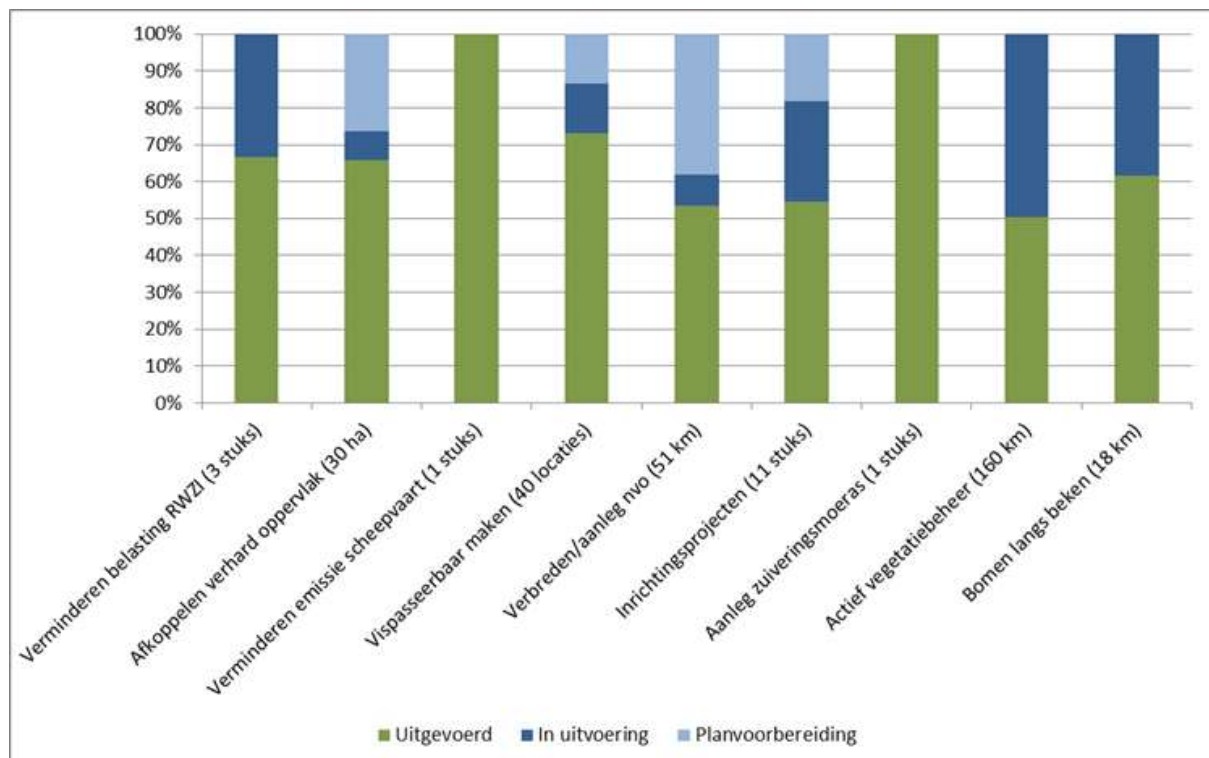
De inzet voor de planherziening blijft voor waterschap Noorderzijlvest gericht op een pragmatische implementatie van de KRW. Er wordt qua ambitie en maatregelenpakket voortgeborduurd op hetgeen in 2009 bestuurlijk is vastgesteld, de waterkwaliteitsdoelen blijven gelijk. Daarnaast is in april 2013 met het bestuurlijke besluit omtrent aanpassingen van het KRW-maatregelenpakket 2009-2015 een verschuiving geweest in maatregelen en is de begrenzing van vier waterlichamen aangepast. Deze wijzigingen zijn uiteraard in de voorliggende planherziening meegenomen. Daarnaast is er onderzoek uitgevoerd om te bepalen waar we nu staan in de ontwikkeling van de waterkwaliteit. Dit onderzoek is betrokken in het uitwerken van maatregelen voor de planperiode 2016-2021.

De huidige planherziening vormt tevens het moment om enkele ‘technische’ wijzigingen in de KRW-factsheets door te voeren, zoals veranderingen in de landelijke beoordelingssystematiek voor het bepalen van de actuele chemische en ecologische toestand.

2.2 Stand van zaken KRW 2009 – 2015

Maatregelen

De uitvoering van maatregelen vordert gestaag. Eind 2014 is het percentage KRW-maatregelen dat gereed is met ongeveer twintig procent toegenomen ten opzichte van een jaar eerder. Het aantal in uitvoering en afgeronde maatregelen ligt eind 2014 op circa 89%. Zie figuur voortgang maatregelen waterschap Noorderzijlvest.

Figuur 1: voortgang maatregelen waterschap Noorderzijlvest, stand eind 2014

Eind 2015 zal het grootste deel van het voorgenomen maatregelenpakket zijn gerealiseerd. Vertraging ontstaat met name bij projecten die onderdeel vormen van een (veel) omvangrijker project of bij maatregelen waarbij twijfels zijn ontstaan over de effectiviteit. Deels zijn hiervoor andere maatregelen in de plaats gekomen, maar er zijn ook maatregelen uitgesteld in afwachting van de uitkomsten van discussie over doelen en effectiviteit.

In 2013 zijn middels de rapportage 'Aanpassingen KRW planperiode 2009 – 2015 waterschap Noorderzijlvest' reeds de aanpassingen van het maatregelenpakket per waterlichaam voor de eerste planperiode bestuurlijk vastgesteld. In hoofdlijnen komt deze aanpassing neer op:

- Fasering van de aan te leggen natuurvriendelijke oevers binnen EHS-gebieden;
- Herziening van het aantal vispassages per waterlichaam (deel administratieve fouten);
- Vermindering van het aantal km's bomen langs beken;
- Fasering van maatregelen in de afvalwaterzuivering, vanwege aanpassing planning.

Huidige Toestand

De waterkwaliteit in het beheergebied van Waterschap Noorderzijlvest is de afgelopen tien jaar verbeterd, vooral op fysisch-chemisch gebied. Zo voldoen de meeste KRW-meetpunten aan de norm voor stikstof. Toch overschrijden enkele parameters nog de norm. Hoewel de huidige toestand nog niet overal voldoende is, hebben de tot nu toe getroffen maatregelen effect. Als de ingezette trend zich voortzet, lijkt het er op dat bijvoorbeeld fytoplankton in 2015 aan de doelstelling kan voldoen. Maatregelen om de waterkwaliteit verder te verbeteren blijven echter nodig.

Ecologie

De ecologie wordt beschreven aan de hand van vier biologische kwaliteitselementen: macrofauna, fytoplankton, overige waterflora en vis. Per biologische kwaliteitselement is een beoordeling uitgevoerd in één van de volgende klassen: goed, matig, ontoereikend of slecht. Om aan de doelstelling goed ecologisch potentieel (GEP) te voldoen moet voor elke kwaliteitselement de klasse 'goed' gehaald worden. De ecologische doelen worden niet overal gehaald. Er is echter een duidelijke positieve trend zichtbaar. Met name de fytoplanktonscore is verbeterd.

Fysisch chemische parameters & overige verontreinigende stoffen

Fosfaat- en stikstofgehalten laten een dalende trend zien op veel meetpunten wat positief is voor de waterkwaliteit. De toestand voor fosfaat is minder goed dan die voor stikstof.

Het totaal-stikstofgehalte, zicht, chloride en zuurgraad scoren in veel watersystemen goed. Er zijn echter nog diverse watersystemen waar ook deze parameters moeten verbeteren om het predicaat "goed" te behalen. De overige verontreinigende stoffen voldoen aan de norm.

Metalen en PAK's

Op zes van de twaalf meetlocaties voldoen één of meer zware metalen (meestal koper) niet aan de norm. Op één locatie zijn zink en lood in normoverschrijdende concentraties waargenomen. Op alle meetlocaties blijven de concentraties PAK's onder de norm.

	Macrofauna	Overige Waterflora	Fytoplankton	Vis	Totaal Fosfaat	Totaal Stikstof	Chloride	Doorzicht	Zuurgraad	Zuurstofverzadiging	Temperatuur	Zware metalen	PAKS
Aantal waterlichamen van de 15													
Goed	1	2	4	3	5	12	9	2	9	13	13	6	12
Matig	7	4	5	4	3	1	2	6	0	0	0	-	-
Ontoereikend	4	5	1	4	2	1	1	0	1	0	0	-	-
Slecht	0	3	0	0	2	0	1	1	4	0	0	6	0
Oordeel per waterlichaam:													
Damsterdiep-Nieuwediep	Goed	Slecht	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed		
Hoendiep-Aduarderdiep											Goed		
Reitdiep-Kommerzijl	Matig	Matig		Matig	Goed	Goed	Slecht		Goed	Goed	Goed	Slecht	Goed
Boterdiep-Winsumerdiep	Goed	Slecht	Goed	Goed	Matig	Goed	Matig	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Benedenlopen Eelder- en Peizerdiep	Goed	Goed		Goed	Goed	Goed	Goed		Slecht	Goed	Goed	Goed	Goed
Bovenlopen Eelder- en Peizerdiep	Matig	Goed		Matig	Goed	Goed	Goed		Matig	Goed	Goed		
Dwarsdiepgebied	Matig	Goed		Matig	Matig	Goed	Goed		Slecht	Goed	Goed	Slecht	Goed
Kanalen-DG hellend-gestuwd	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Slecht	Goed
Lauwersmeer		Matig	Goed	Goed		Goed	Goed	Slecht	Goed	Goed	Goed	Slecht	Goed
Leekstermeer	Matig	Slecht	Matig		Goed	Matig	Goed	Slecht	Goed	Goed	Goed	Slecht	Goed
Maren-DG Fivelingo	Goed	Matig	Goed		Slecht	Goed			Goed		Goed	Goed	Goed
Maren-DG Reitdiep	Goed	Matig	Goed	Goed	Slecht	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Matslootgebied	Goed	Goed	Goed	Matig	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
NO Kustpolders	Goed	Goed	Goed	Goed		Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Paterswoldsemeer		Matig	Goed		Goed	Goed	Goed	Goed	Matig	Goed	Goed	Slecht	Goed

Figuur 2: Toestand van de waterkwaliteit van de waterlichamen in het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest, periode 2009- 2011

Beoordelingsklassen KRW	
Goed	Goed
Matig	Matig
Ontoereikend	Ontoereikend
Slecht	Slecht
	Geen beoordeling (niet gemeten)

Prioritaire stoffen en bestrijdingsmiddelen

In 2008 voldeed één prioritaire stof niet in waterlichaam Noordoostelijke kustpolders. Het betreft de stof isoproturon. Een stof die wordt gebruikt bij de teelt van wintertarwe. Naast de reguliere KRW-meetlocaties worden op meer locaties stoffen gemeten om beter zicht te krijgen op de bronnen. Hierbij worden de gewasbeschermingsmiddelen ethylenthioureum (ETU) en deltamethrin in waterlichaam Noord-Oostelijke kustpolders gemeten. En dimethoat, ETU en metolachloor in waterlichaam Kanalen Hellend-Gestuwd. In totaal zijn in 2011 op acht meetlocaties één of meerdere gewasbeschermingsmiddelen boven de norm aangetroffen.

2.3 Aanpassing ecologische doelen

Deze maatlatten zijn in 2013 aangepast op grond van een noodzakelijke Europese uniformering. Met name de maatlatten voor de onderdelen 'vis' en 'macrofyten' zijn aangepast, waardoor ook de toestandsbepaling wijzigt. Voor vis en macrofyten wordt regelmatig een achteruitgang aangetroffen door de aanpassing van de maatlatten, terwijl er in de praktijk geen daadwerkelijke achteruitgang heeft plaatsgevonden. Waterschap Noorderzijlvest heeft er voor gekozen om voor deze parameters de doelen administratief te corrigeren, zodat er geen vertekend beeld ontstaat van de ontwikkeling van de toestand. Het betreft dus slechts een administratieve data-aanpassing en *geen aanpassing van de waterkwaliteitsambitie*. De situatie in het veld is hiermee niet veranderd.

Verder is als gevolg van nieuwe gebiedskennis en kennisontwikkeling voor een aantal stromende waterlichamen de maatlat aangepast voor stikstof en fosfaat. Deze parameters zijn nu afgestemd op de randvoorwaarde voor (gewenste) plantengroei. Tot slot is de zuurgraad (pH) van enkele waterlichamen herzien. De eerder vastgestelde pH-waarden passen niet bij het KRW-type en de omgevingsfactoren. Daarnaast zit er geen trend in de pH-waarden van de afgelopen jaren die erop duidt dat de pH zal wijzigen.

2.4 Doelen overige wateren

Veel kleine wateren vallen buiten de begrenzing van de waterlichamen, waardoor de KRW-doelstellingen hiervoor formeel niet van toepassing zijn. Inmiddels is een landelijke systematiek ontwikkeld om voor deze zogenaamde overige wateren ecologische doelen te kunnen afleiden. Medio 2013 is de systematiek definitief opgeleverd. Het betreft een beoordelingssystematiek die is gebaseerd op de KRW, maar *zonder* monitorings- en resultaatverplichting. De regio's kunnen zelf bepalen op welke wijze ze invulling geven aan het afleiden van ecologische doelen voor overige wateren. De doelen overige wateren zijn er dus voor de waterbeheerder zelf. Er zit geen toetsings- of resultaatverplichting aan vanuit Europa. Vanaf 2016 zal op stroomgebiedsniveau met de betrokken organisaties de systematiek nader uitgewerkt en toegepast worden.

2.5 Aanpassing waterlichaam begrenzing

In 2013 is middels de rapportage 'Aanpassingen KRW planperiode 2009-2015 waterschap Noorderzijlvest' reeds formeel de aanpassing van de begrenzing voor vier KRW-waterlichamen bestuurlijk vastgesteld. Deze aanpassingen betreffen de waterlichamen Noord-Oostelijke Kustpolders en Maren-Reitdiep, alsmede waterlichamen Hoendiep-Aduarderdiep en Benedenloop Eelder- en Peizerdiep. Deze wijzigingen zijn opgenomen in de huidige plannen.

3 Ontwerp KRW maatregelpakket 2016 – 2021

Op 17 september 2014 heeft het Algemeen Bestuur van het waterschap ingestemd met het Ontwerp maatregelpakket voor de planperiode 2016 – 2021, met financiering op hoofdlijnen.

De uitgangspunten voor financiering van het Ontwerp KRW-maatregelpakket zijn:

- Maatregelen worden zo veel mogelijk in gezamenlijkheid met stakeholders uitgevoerd en medegefinancierd.
- Voor de maatregelen zijn tot 2021 mogelijkheden voor medefinanciering (o.a. NNN, GLB, POP3).
- De provincies financieren de grondaankoop bij inrichtingsmaatregelen in NNN-gebieden,
- Het waterschap draagt zorg voor de financiering die nodig is voor de verwerving van gronden buiten de NNN-gebieden.
- We gaan uit van medefinanciering door de provincies voor het onderzoek om o.a. effectieve maatregelen om de zwemwaterkwaliteit t.a.v. voorkomen van blauwalgen te verbeteren.
- Het waterschap financiert maximaal 25% van de kosten van maatregelen ter vermindering van landbouwemissies (nutriënten/gewasbeschermingsmiddelen) in het kader van het GLB (verdeling financiering: waterschap 25%, provincie 25%, EU-GLB/POP3 50%, sector 20%). Dit komt neer op een reserve financiering van 20 %.

In tabel 1 is per type maatregel het geraamde budget voor het ontwerp KRW-maatregelpakket 2016 - 2021 aangegeven. In de ontwerp KRW-factsheets zijn de specifieke maatregelen op waterlichaam-niveau beschreven. Per type maatregel wordt toegelicht wat de maatregel inhoudt. De type maatregelen die worden onderscheiden zijn (1) inrichtingsmaatregelen, (2) kennismaatregelen, (3) maatregelen ter reductie van puntemissies, en (4) maatregelen ter reductie van diffuse emissies.

In het ontwerp KRW-maatregelpakket is het huidige reguliere beleid van het waterschap niet opgenomen. Onder huidig beleid wordt verstaan: het in goede toestand brengen of houden van de watersystemen en de primaire taken van het waterschap. Hieronder vallen onder andere handhavingsactiviteiten, beheer en onderhoud watersystemen, renovatie/nieuwbouw rwzi's, realisatie visie vismigratie en baggeractiviteiten. Deze activiteiten dragen wel mede bij aan de verbetering van de waterkwaliteit.

Tabel 1: Geraamde financiering ontwerp KRW-maatregelpakket 2016 – 2021 (euro, prijspeil 2014)

Type maatregel	Raming kosten	Bijdrage derden	Derden
Inrichtingsmaatregelen	24.220.000	10.145.000	Provincies
Kennismaatregelen	145.000	50.000	Provincies
Reductie puntemissies	380.000	245.000	Provincies/ GLB / POP3
Reductie diffuse emissies	3.925.000	2.500.000	GLB/POP3
Bruto totaal	28.670.000	12.940.000	

Inrichtingsmaatregelen

De inrichtingsmaatregelen behelzen onder andere de herinrichting van het Dwarsdiep, de inrichting van oevers, diverse herinrichtingsprojecten in beken, en maatregelen t.b.v. vermindering van het effect van effluent van rwzi's.

Kennismaatregelen

De kennismaatregelen omvatten een onderzoek naar de herkomst van zware metalen, het in beeld brengen van afwenteling en onderzoek naar mogelijkheden tot vermindering van blauwalgen overlast.

Maatregelen ter reductie van puntemissies

Maatregelen ter reductie van puntemissies zijn gericht op het saneren van ongezuiverde lozingen, de vermindering van erfafspoeling, het beperken van effecten van recreatie en het afkoppelen van polderwater.

Maatregelen ter reductie van diffuse emissies

Maatregelen ter reductie van diffuse emissies behelzen de reductie van bodembelasting door meststoffen, baggeren t.b.v. KRW waterkwaliteit, en het verminderen van emissies van nutriënten naar het oppervlakte- en grondwater vanuit landbouw ten behoeve van de Nitraatrichtlijn en de KRW. Veel van deze maatregelen worden samen met de agrarische sector uitgevoerd, omdat er voor beide partijen winst te behalen valt. De maatregelen

- bodemstructuurverbetering;
- verminderingen erfafspoeling en
- vermindering nutriënten emissies naar oppervlaktewater

hebben een positieve invloed op de waterkwaliteit en waterkwantiteit en hebben als neveneffect dat de agrariërs minder voedingstoffen en gewasbeschermingsmiddelen hoeven te gebruiken.